

Zdenka Čuchnilová: Odras chorvatské menšinové legislativy

Bohatá kulturní činnost českých besed v Chorvatsku, která je prezentovaná v předchozím referátu, vychází z úsilí mnohých entuziastů udržet identitu a své české kořeny. To by však nebylo možné bez dobrých chorvatských menšinových zákonů, které zajišťují národnostní menšině práva, ale též z toho vyplívá povinnost státu financovat menšinové školství, informování (tisku a elektronická media), kulturu atd.

Menšinová legislativa byla též potřebná, poněvadž Chorvatsko svoji samostatnost a nezávislost muselo získat válečnou cestou v devadesátých letech minulého století, kdy se bývalá Jugoslávie rozdělila na 6 států, a kdy se mnohé majoritní (konstitutivní) národy stávají národnostní menšinou.

Ústavou je Chorvatsko zřízeno jako nacionální stát chorvatského národa a stát příslušníků národnostních menšin.

Národnostní menšina je skupina chorvatských státních příslušníků, kteří tradičně sídlí na území Republiky Chorvatska. Její členové se od ostatních občanů liší etnickým, jazykovým, kulturním a/nebo náboženským charakterem, jsou vedeni přáním zachovat si jej.

Abychom mohli porovnat vztah vůči menšinám, je dobré nahlédnout do soupisu obyvatel a zjistit kolik příslušníků menšin žilo od roku 1971 do roku 2001 v RCH:

	1971	1981	1991	2001
Celkem obyvatel	4.426.221	4.601.469	4.784.265	4.437.460
Celkem Chorvatů	3.513.647	3.454.661	3.736.356	3.977.171
Celkem menšin	774.723	651.831	713.311	331.383

Soupis obyvatel podle národnostního vyjádření:

Menšina	1971	%	1981	%	1991	%	2001	Struktura 2001 %
Srbové	626.789	-15,2%	531.502	+9,4%	581.633	-65,3%	201.631	4,54
Bosňáci	-	-	-	-	-	-	20.755	0,47
Italové	17.433	-33,1%	11.661	+82,6%	21.303	-7,8%	19.636	0,44
Maďaři	35.488	-28,3%	25.439	-12,1%	22.355	-25,7%	16.595	0,37

Albánci	4.175	+43,8 %	6.006	+82,3%	12.032	+25,3 %	15.082	0,34
Slovinci	32.497	-22,6%	25.136	-10,9%	2.376	-41,1%	13.173	0,30
Češi	19.001	-20,7%	15.061	-13,1%	13.086	-19,6%	10.510	0,24
Rómové	1.257	+206%	3.858	+73,5%	6.695	+41,3 %	9.463	0,21
Černo- rci	9.706	-1,1%	9.818	-0,9%	9.724	-49,3%	4.926	0,11
Slováci	6.482	+0,78 %	6.533	-14,1%	5.606	-15,9%	4.712	0,11
Rusíni	3.728	- 10,92%	3.321	-2,0%	3.253	-28,2%	2.337	0,05
Ukrajinci	2.793	-10,0%	2.515	-0,9%	2.494	-20,7%	1.977	0,04

Dnes v Chorvatsku žije 7,5 % obyvatel, kteří se hlásí k národnostní menšině, z toho více než 55% činí největší, Srbská menšina. Úhrnem existují 22 menšiny. Jako Češi se vyjádřilo 10.510 obyvatel, celkem 0,24 %. Všichni mají chorvatskou státní příslušnost. To jim nevadilo, aby 2 století si udrželi českou identitu, pečujíc o jazyk, kulturu atd.

Mezinárodní legislativa v oblasti ochrany národnostních menšin:

- Rámcová konvence o ochraně národnostních menšin,
- Evropská charta o ochraně regionálních a menšinových jazyků
- Bilaterální smlouvy o ochraně menšin.

Chorvatsky sněm ratifikoval 1995 a 1997 Konvenci a Chartu. Zvláště veliká pozornost se věnuje bilaterálním smlouvám o ochraně menšin. Dnes jsou podepsané takové smlouvy s Italskem, Maďarskem, Srbskem, Černou Horou a Makedonií. Poněvadž ČR doposud nemá takové smlouvy, při podepsání Smlouvy o kulturní spolupráci ČR a RCH v roce 2002, paragraf 8 je věnován ochraně menšin a jejich práv.

Od 2000 do 2002 byla schválena legislativa v oblasti ochrany národnostních menšin v Republice Chorvatsko:

- Ústavní zákon o právech národnostních menšin,

- Zákon o výchově a vzdělávání v jazyce národnostních menšin,
- Zákon o používání jazyka a písma národnostních menšin v RCH.

Příslušníkům národnostních menšin se zajišťuje:

- I. Právo na vyjádření příslušnosti k národnostní menšině
  - II. Právo na kulturní autonomii
  - III. Právo účastnit se procesu rozhodování (volit a být volen)

I. Právo na vyjádření k příslušnosti národnostní menšině:

- Používání vlastního jazyka a písma soukromě, veřejně i oficiálně,

Za bývalé Jugoslávie Češi na území Daruvaru a Hrubečného Pole měli možnost používat český jazyk i oficiálně. Od roku 1990 v době domovinské války byla tato možnost suspendovaná. Více než desetiletí bylo třeba než byla tato možnost vrácena, nejdříve Zákonem o používání jazyka a písma národnostních menšin a pak samotnou implementací zákona.

- Výchova a vzdělávání v jazyce, který menšina používá,

Nejdůležitější je výchova a vzdělávání v menšinovém jazyce, poněvadž znalost jazyka je základ kulturní autonomie a identity.

České školství (2 základní české školy) patří do soustavy chorvatského školství, znamená to, že je financováno ze státního rozpočtu. Celý program v češtině praktikuje Česká škola Jana Amose Komenského a Česká škola Josefa Růžičky. Péče o český jazyk je zavedena ve více než 10 chorvatských škol, kde existuje možnost 2-5 hodin týdně výuky českého jazyku, kultury a dějin. Celkem 1000 dětí je zapojeno do výuky v českém jazyku.

- Používání svých znaků a symbolů.

II. Nejdůležitější právo je právo na kulturní autonomii, které se projevuje:

- V uplatňování, rozvoji a péči o vlastní kulturu,
- V zachování a ochraně kulturního majetku a tradic,
- V přístupnosti prostředků veřejného informování a provozování činnosti veřejného informování v jazyce a písmu, který menšina používá,

- Sebeorganizování a sdružování s cílem plnění společných zájmů.

V této oblasti působí 28 českých Besed, o tom hovořil předchozí referát. Bohatou činnost finančně podporuje Chorvatský stát. Tato aktivita je podmíněná vlastním prostorem pro činnost. Většina Besed vlastní své kulturní domy, většinou stavěných mezi dvě světovými válkami, obnovenými pomocí finančních prostředků z ČR a účastí chorvatského státu.

V této části je nutno připomenout přístup prostředkům veřejného informování v jazyku menšin. Více než 40 roků Češi na Daruvarsku mají každodenní půlhodinové vysílání v českém jazyku. V elektronických médiích v programu HRT Prizma, která se vysílá 50 minut jednou týdně, o Čechách informuje řádně. Nejsme však spokojeni, vyžadujeme návrat kroniky, která existovala do 90. let minulého století v českém jazyku.

Informování tištěnými médii spočívá na instituci Jednota, která vydává týdeník Jednotu, Dětský koutek, časopis pro děti atd. Všichni zaměstnanci v této instituci mzdy získávají z chorvatského státního rozpočtu.

III. Právo na účast v procesu rozhodování se zřetelem k politickému zastoupení znamená:

1. Zastoupení v orgánech na státní a lokální úrovni a ve správních a soudních tělesech.

- Příslušníci národnostních menšin v RCH mají právo volit 8 poslanců do Parlamentu.
- Radní z řad národnostních menšin se volí do představitelských těles na lokální a regionální úrovni na základě jejich zastoupení v celkovém počtu obyvatel samosprávné jednotky.

2. Účast příslušníků národnostních menšin ve veřejném životě a spravování lokální jednotky radními a představiteli národnostních menšin.

- Rady existují na úrovni obcí, měst a županství.

Kompetence rady:

- navrhování tělesům samosprávné jednotky opatření pro zlepšení postavení národnostní menšiny na určitém území, nebo na úrovni státu
- navrhování kandidátů na povinnosti v tělesech státní správy a samosprávných jednotkách,
- být informovaná o každé otázce týkající se národnostní menšiny, o které budou představitelská tělesa jednat,

- podávat mínění a návrhy na programy rozhlasových a televizních stanic na lokální a regionální úrovni, které se týkají menšinových otázek.

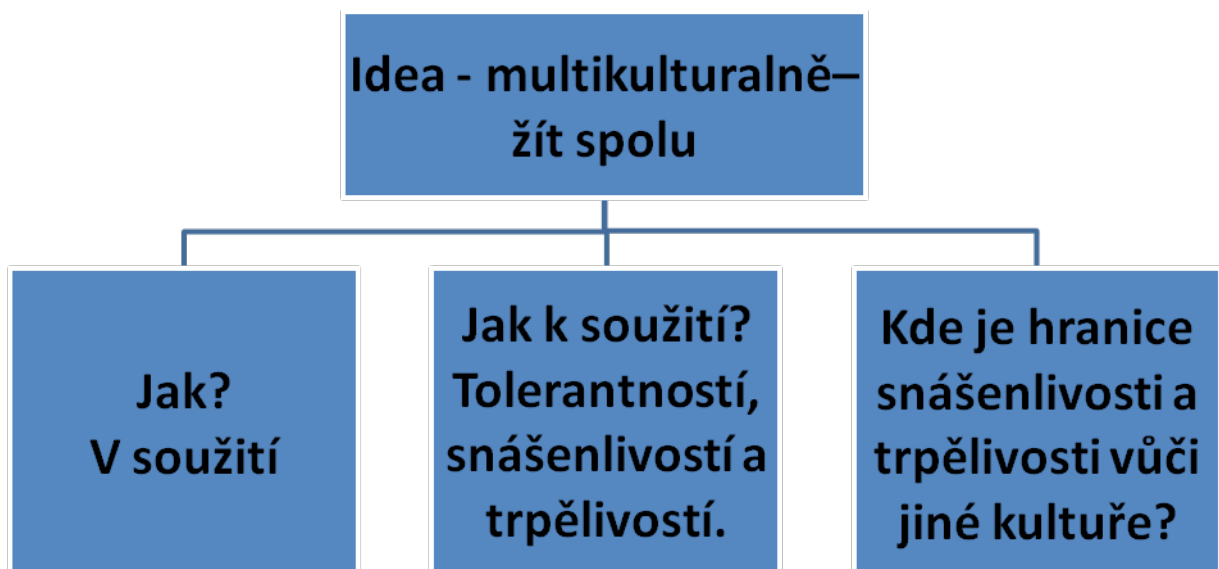
Menšiny se často vnímají kladně, ale existují i negativní postoje.

Kladný postoj:

- mosty s mateřskými zeměmi,
- nositelé multikulturalnosti: množství národních zvyků, krojů, tvořivost, folklor a jazyk obohacují kulturu země,
- bohatství menšin je bohatství většiny.

Negativní postoj:

- neporozumění a strach z menšin,
- nemožnost soužití (nevědomost, pocit ohroženosti a nesnášenlivost vůči všemu, co je jiné).

Multikulturalnost se nemůže měřit jednou kulturou - to vylučuje druhou - neexistuje ani soužití ani bohatství v různorodosti.

Budoucnost se pokouší najít v **interkulturalnosti** - opravdové uznávání, prolínání a vážení si kultur na určitém území.